

HUMANITIES INSTITUTE

Feruza Shermatova-Omerani, Ph.D.

HAYATIMIZA İKİ SATIR DAHA / EKI SAP ÖMÜR (1978)

Kazat Akmatov (1941–2015)

Kaynak: Kazat Akmatov (1978). *Eki sap omur* [Two more lines about our lives].
Ruhesh. <https://ruhesh.kg/ky/category/show/news/759/kazat-akmatov-eki-sap-omur>

GENEL BILGI

Yazar

Kazat Akmatov, 23 Aralık 1941'de Kırgızistan'ın Issık Göl bölgesindeki Bosteri köyünde doğmuş, uzun süren bir hastalığın ardından 14 Eylül 2015'te hayatını kaybetmiştir.

1966 yılında Moskova'da, Komsomol Merkez Komitesi'ne bağlı Yüksek Komsomol Okulu'ndan, 1967 yılında ise Kırgız Devlet Üniversitesi Kırgız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun olmuştur. Meslek hayatına 1954 yılında Issık Göl ilçesindeki bir at yetiştirme devlet işletmesinde işçi olarak başlamıştır. 1960'lardan itibaren Komsomol faaliyetlerinde yer almıştır.

1972'de *Kırgızistan* yayınevinin editör kadrosuna girmiş, daha sonra baş editör yardımcısı olarak görev yapmıştır. 1974–1983 yılları arasında Kırgızistan Komünist Partisi içinde çeşitli görevlerde bulunmuştur. 1983–1986 yılları arasında Kırgızistan Devlet Televizyon ve Radyo Komitesi'nde kıdemli editör olarak çalışmıştır. 1986–1990 yılları arasında Kırgız Yazarlar Birliği Yönetim Kurulu sekreteri olmuştur.

1990 yılında, ülkenin modern siyasi sisteminin oluşumunda etkili olan ve A. Akayev'in iktidara gelişinde önemli rol oynayan Kırgız Demokratik Hareketi'nin kurucularından biri ve ilk başkanı olmuştur. 1990–1995 yılları arasında Kırgız Cumhuriyeti Parlamentosu milletvekili olarak görev yapmıştır.

İlk öykü kitabı *Boz Ulan (Genç Adam)* 1974 yılında yayımlanmıştır. Ayrıca *Yiyk Jurt (Kutsal Yurt)*, *Mezgil (Zaman)*, *Munabiya (Münabiya)* ve *Güne Dönen Yıllar* gibi roman, öykü ve hikâye kitaplarının yazarıdır. Eserlerinin bir kısmı sahneye uyarlanmıştır. Bunlar arasında *Ajıraşuu*, J. Kulmambetov ile birlikte yazdığı *Munabiya* ve *Avariya (Kaza)* yer almaktadır.

2013 yılında, orijinali Rusça yazılan *Erika Klaus'un Kaderine Doğru On Üç Adım* adlı eseri Londra'da İngilizce olarak yayımlanmıştır. Son romanı *Arhat* (2006), Kırgızistan Toktogul Devlet Edebiyat Ödülü'nü kazanmıştır. *Munabiya* adlı eseri Kırgız sinemasına uyarlanmıştır.

Kazat Akmatov; Manas-1000 Jübile Madalyası, Toktogul Devlet Ödülü ve SSCB Nikolay Ostrovski Edebiyat Ödülü'ne layık görülmüştür. Kırgızistan'ın "Halk Yazarı" unvanına sahip olup, Kırgız demokrasisinin kurucularından biri olarak kabul edilmektedir.

Eser

Hayatımıza İki Satır Daha (Eki Sap Ömür) adlı novella, romantizm ile lirizmi ince bir edebi kaynaşmayla birleştirir. Eser ilk kez 1978 yılında Kırgızca olarak *Ala-Too* dergisinde yayımlandı. Ardından Moskova'da Rusça çevirisi basıldı ve Rusya'nın en popüler, en geniş tirajlı edebiyat dergisi olan *Roman-Gazeta*'da yer aldı. Maksim Gorki tarafından 1927'de kurulan bu dergi, Sovyetler Birliği'nin dört bir yanından ve dünyadan kurmaca eserleri Rusça okuyan okurlara ulaştırıyordu. Novella daha sonra Tüm Birlik Nikolay Ostrovski Ödülü'ne layık görüldü. Bu başarılar, Cengiz Aytmatov'un geleneğini sürdüren yeni yetenekli bir düzyazı ustasının Kırgız edebiyatında ortaya çıktığını doğruladı.

Arka

Hikâye, kolektif çiftliklerin ekonomik durgunluk ve bürokratik baskı altında zayıfladığı Sovyet kırsal yaşamının arka planında geçer. Resmîyette sosyalizm eşitlik, dürüstlük ve ortak sorumluluk vaat ediyordu. Gerçekte ise kolhozda gündelik hayat bambaşka bir tablo çizer. İnşaat malzemeleri kaybolur, raporlar tahrif

edilir, yöneticiler kendilerini korur, sıradan işçiler suçlanır. Kayıp kereste, kesilen ücretler, sahte belgeler, soruşturmacıların yetkilerini kötüye kullanması gibi küçük yolsuzluklar, insanların dürüstlükle değil hileyle ayakta kaldığı bir düzeni gözler önüne serer.

Kolhozun sovhoza dönüştürülme kararı, Sovyetler Birliği'ndeki daha büyük sorunların bir yansımasıdır. Çiftlikler borca batar, ama yerel yetkililer sorunu çözmek yerine başarısızlığı gizlemeye çalışır. Halk toplantıları, gerçeğin korku ve kişisel çıkarla mücadele ettiği gösterilere dönüşür. Asek gibi gençler hâlâ adalete ve dürüstlüğe inanır, ama sistemin içindeki ikiyüzlülükle yüzleşmek zorunda kalırlar.

Köydeki çatışmalar ve kişisel mücadeleler üzerinden hikâye, yolsuzluğun güveni nasıl yavaş yavaş yok ettiğini anlatır. Bu ani bir çöküş değil, bütün sistemi zayıflatan sessiz bir ahlaki çürümedir.

KIŞILAR

Asek İsmanov – genç inşaat tugayının lideri, güçlü, duygusal, dürüst, cesur, adalete inanır, yolsuzluğa açıkça karşı çıkar

Anlatıcı Askerov – beş arkadaştan biri, düşünceli ve dikkatli, hikâyeyi anlatır, olaylar ve dostluk üzerine düşünür

Seyit – grubun lirik şairi, hassas ve romantik, şiir yazar, Bermet ile evlenir

Muhtar – pratik ve açık sözlü, daha sonra tugay lideri olur, sık sık tartışır, arkadaşlarına sadıktır

Nurmat – sakin ve iyi huylu, Karıpcan'ın akrabası, askerlik hizmetine gider

Bermet – Seyit'in eşi, güçlü ve kararlı, aşkını savunur, tugaya katılır

Karıpcan – inşaat ustabaşı, yozlaşmış ve çıkarıcı, sistemdeki sahtekârlığı temsil eder

Beyşe – eski görevli, içki düşkünü, toplantıda cesurca konuşur, yönetimi eleştirir

Bekkul – sovhozda mühendis, katı, dakik, teknik uzman

ÖZET

Okulu bitirdikten sonra köyden beş genç, üniversite hayallerini ertelemek ve iki yıl zorunlu kolhoz işçiliği yapmak zorunda kalır. Asek'in tutkulu liderliğinde kolhozda bir gençlik inşaat tugayı kurarlar. Bir ko-yun ağılı inşa ederken malzeme eksikliği, boş geçen günler ve kibirli ustabaşı Karıpcan'la yaşanan çatışmalarla mücadele ederler. Çaresizlik içinde, malzeme temin etmek için terk edilmiş bir ahır gizlice sökerler. Ancak bu karar ceza, aşağılanma ve artan bir kırıngılıkla sonuçlanır.

Kolhoz ekonomik çöküşle karşı karşıya kalıp sovhoza dönüştürülürken yolsuzluklar açığa çıkar. Gergin geçen bir genel kurul toplantısında Asek cesurca söz alır, gerçeği savunur ve birleşmenin tek gerçekçi çözüm olduğunu dile getirir. Daha sonra Karıpcan hırsızlık suçlamasıyla tutuklanır, Asek ise ustabaşı olur.

Bu süreçte kişisel hayatlar da değişir. Nurmat askere gider. Seyit, Bermet'le kaçarak evlenir ve bu durum gurur ile otoritenin körüklediği bir hukuki süreci başlatır. Asek'in desteğiyle adalet yerini bulur. Sonunda Bermet de tugaya katılır ve grup yeniden beş kişiye tamamlanır.

OLAYLAR

Koyun Ağılı

Hayallerinden İki Yıl Önce Asek, dört genç işçiyle birlikte yeni bir yapı inşa ederken suyun aniden kesilmesine öfkeyle küfreder. Sinirle at Tulpar'a koşar ve onu zorla harekete geçirir. Tulpar yavaş ve sakin bir attır; su ve inşaat malzemesi taşımak için kullanılan tek atlı küçük bir arabayı çeker. Beş kişilik gençlik tugayının tek ulaşım aracı odur.

Gençler onuncu sınıfı, yani Sovyet zorunlu ortaöğretimini yeni bitirmiştir. Normalde üniversiteye gitmeyi umut ederler. Ancak önce iki yıl zorunlu beden işçiliği yapmaları gerektiğini öğrenirler. Yükseköğrenim hayalleri bir anda uzaklaşır. Böylece kolhozda bir gençlik inşaat tugayına katılır ve çalışma hayatının sert gerçeğini kabullenmeye başlarlar.

Okuldan Sonra Yollar Ayrılır Sınıftaki yirmi üç öğrenci iki Komsomol inşaat tugayına ayrılır. Asek'in liderliğinde dört erkek kalır. Kızların hayatı hızla değişir: Üçü Frunze'de okumaya gider, ikisi terzilik eğitimi alır, dördü evlenir, biri ise verem nedeniyle hastaneye yatar ama iyileşeceği söylenir. Erkekler daha sonra zorunlu iki yılın kızlar için geçerli olmadığını öğrenir ve buna içerler. Köy kızlar gidince sessiz ve boş görünür. Okula giremeyen bazı kızlar erken evlenir. Anlatıcının sevdiği kız da evlenir ve bu durum onu aylarca üzer.

Koyun Ağılı Gençler köyün yakınındaki çıplak bir tepede koyun ağılı inşa eder. Başkan, çatıyı iki ay içinde bitirirlerse ödül alacaklarını söyler. Ancak dört ay geçmesine rağmen yapı tamamlanmaz. Duvarlar vardır ama çatı ve sıva yoktur. Asek ile gençler neredeyse her gün tartışır. Başta Asek bağıırır, sonra onlar da onu suçlamaya başlar. Asıl sorun malzeme yokluğudur. Kolhozda tahta, direk ve çatı kaplaması bulunmaz. Bu yüzden iş durur. Çobanın küçük evi de yarım kalır.

İnşaat Alanındaki Tartışmalar Asek, Karıpcan'ın akrabası olduğu için Nurmat'a kızar. Karıpcan kolhoz başkanı olabileceğini söyleyen kibirli bir ustabaşıdır. Asek, Karıpcan işini düzgün yapsaydı o yaz iki ağıl bile bitirebileceklerini söyler. Gençler kimin suçlu olduğu konusunda tartışır. Bazıları malzeme gerçekten olmadığı için Karıpcan'ı suçlamaz. Ama Asek, gerçek bir ustabaşının bir yerden malzeme bulması gerektiğini savunur. Karıpcan üstlerden gelecek denetimden korktuğu için projeyi durdurmaz ve gençler çalışıyormuş gibi yapmak zorunda kalır.

Boş Günler ve Şair İş durdukça gençler tartışmalara ve boşluğa alışır. Çoğu sıkılır ve mutsuz olur, ama Seyit bundan rahatsız değildir. Şiir yazar; bu yüzden ona "lirik şair" derler. Gecikme uzadıkça yeteneği gelişir. Ağılı arkasındaki söğütlerin gölgesinde, paltosuna sarılı halde hüzün, umutsuzluk ve uzak aşk hakkında şiirler yazar. Diğerleri şiirlerini bekler, sonra çim kulübelerinde kart oynar ve uyur. Uyanınca ya şiir okurlar ya da akşam filmine yetişmek için Tulpar'a koşarlar.

Asek'i Ararken Asek, diğerleri ağılı sıvarken suyu geri getirmeye gider. En zor işi kendine verir: çamuru karıştırmak ve kovaları doldurmak. Sulama işçileri küçük dereyi sürekli yönlendirdiği için su azdır. Genelde Asek çabuk döner, ama bu kez gecikir. Gençler onun tartıştığını düşünerek kurumuş vadide aramaya çıkar. Ortalık garip şekilde sessizdir. Mukhtar ıslık çalar ve Tulpar başını kaldırır. Sonunda Asek'in sesini duyarlar; eski bir ahırın arkasında oturmaktadır.

Asek'in Riskli Fikri Geri dönerken Asek onları yanına çağırır. Aklına yeni bir plan gelmiştir; ileride sorun çıkaracağını bilmezler. Gençler heyecanlanır ve onu bir dahi gibi över. Kürekleri, baltaları alıp terk edilmiş eski bir ahırın çatısını sökmeye başlarlar. Yapı yıkık durumdadır ama bazı sağlam direkler ve kirişler vardır. Bu tahtaları koyun ağılı için kullanmak isterler. Toz bulutu içinde çılgınca çalışırlar; Asek ortada bağıırarak talimat verir.

Yıkık Ahırdaki Yaralanma Çalışmanın ortasında anlatıcı çürük bir kirişe basar. Kiriş kırılır ve çatıdan aşağı düşer. Bir bacağı delikten sarkar; önce herkes güler. Sonra yarayı fark ederler: Sivri bir kıymık uyluğundan bir parça eti koparmış, kan bacağından aşağı akmaktadır. Kaza yüzünden günün işi yavaşlar; odunları yeni koyun ağılına taşıyamazlar. Yine de diğerleri akşama kadar eski ahır sökmeyle devam eder. Sonunda işi bırakır, yaralı genci Tulpar'ın arabasına koyup eve götürürler. Asek atı daha hızlı gitmesi için dürtür.

Gizli Plan Bahar başından beri Asek atına “Tulpar” diye seslenmez; onu tembel ve işe yaramaz diye azarlar. Tulpar, Kırgız kültüründe mitolojik ve destansı özelliklere sahip, en asil ve en hızlı atı simgeleyen bir isimdir. Oysa atın iyi yanları vardır: Taşlı dere geçidine inen dik yokuşta arabayı dikkatle indirir, yükü yavaşlatır ve kazayı önler. Asek bunu hiç takdir etmez. O akşam köye yaklaşırken, Asek çocuklara eski ahırı söktüklerini kimseye söylememeleri için söz verir. Başkan ve özellikle Karıpcan’ı, koyun ağılının çatısını birden bitirerek şaşırtmak isterler. Eve neşeli, gururlu ve umutlu dönerler; başlarına geleceklerden habersizdirler.

Çobanın Karısı Ortalığı Karıştırır Anlatıcı bir haftalık iyileşmeden sonra işe döndüğünde sorun başlar. Çobanın karısı atıyla gelir ve öfkeyle gençlerin karşısına dikilir. Sert ve sivri dilli bir kadındır; yıktıkları eski ahırı yeniden yapmalarını ister, yoksa bunun hesabını soracağını söyler. Asek başta sakin kalarak eski ahırın güvensiz olduğunu, yeni koyun ağılının kullanılabileceğini anlatmaya çalışır. Kadın ise yeni yerin soğuk ve taşlık olduğunu, hayvanlara uygun olmadığını söyler. Asek zemini gübreye kaplamayı önerince daha da sinirlenir, atını çevirip şikâyet etmek için köy idaresine gider.

Yeniden İşe Kadın gittikten sonra sessizce otururlar; ne yapacaklarını bilemezler. Yapmakta oldukları yeni ahır neredeyse bitmiştir ve kolhozun en iyisi olacaktır, ama kadının sözleri moral bozmuştur. Asek yorgun ve üzgün görünür. Kimse konuşmaz. Yöneticiler onları mı destekleyecek, yoksa kadının şikâyetine mi inanacak diye düşünürler. Birden kil çıkardıkları çukura su dolmaya başlar. Sessizlik bozulur. Asek hızla talimat verir ve herkes yeniden işe koyulur. Kazıp taşıyarak, çamuru yoğurup şekillendirerek enerjilerini geri kazanırlar. Akşam olunca işi bitirir, yorgun ama memnun şekilde köye dönerler.

Yargıyı Beklerken Ertesi hafta gergin geçer. Sabah akşam çalışırlar ama gözleri sürekli yoldadır; birilerinin geleceğini beklerler. Kadının şikâyet ettiğinden emindirler, fakat ne tugay başkanı ne de çiftlik müdürü görünür. Başkanın bizzat gelip yaptıklarının doğru mu yanlış mı olduğuna karar vereceğini düşünürler. Belirsizlik morallerini bozar. Sonunda Mukhtar, Asek’e idareye gidip kolhozun gerçekten bu ahıra ihtiyaç duyup duymadığını sormasını söyler. Asek kabul eder ve yola çıkar. Diğerleri iki gün içinde işi bitirmeyi umarak çalışmaya devam eder.

Atlılar Geliyor Asek sonbahar tarlalarını aşarak köy idaresine doğru yürür. Diğerleri çamur yoğururken Mukhtar birden bağırır: Öfkeli kadın bir adamla birlikte at üstünde geri dönmektedir. Hemen işi bırakırlar. Seyit her zamanki gibi ortadan kaybolur. Ahırın çatısını yeniden yapmaları istenirse ne söyleyeceklerini hızlıca konuşurlar. Asek özellikle Karıpcan gelirse kolayca boyun eğmemeleri gerektiğini söyler ve tartışmaya hazırlanır. Atlılar ağır ağır yaklaşır; adamın kim olduğu henüz belli değildir. Gerginlik artar.

Beklenmedik Tepki Sonunda atlıyı tanırlar: Karıpcan’dır. Adam kadınla rahatça sohbet ederek yaklaşır; gençleri öfke ve merak içinde bekletir. Yanlarına gelince kayıtsız bir selam verir. Kadın sert bakışlarla susar. Şaşırtıcı biçimde Karıpcan ahırı yeniden yapmalarını istemez; olduğu gibi bırakmalarını söyler. Gençler bu kayıtsızlığa şaşırırlar. Fakat uzaklaşırken geri dönüp Asek’in ücretinden kesinti yapılacağını yüksek sesle bildirir. Sonra memnun bir gülüşle kadının yanında uzaklaşır.

Sessiz Öfke Asek tepki vermez. Normalde çabuk öfkelenen biri olmasına rağmen şimdi solgun ve sessizdir. Diğerleri de öfke ve aşağılanmışlık duygusuyla ezilmiş gibidir. Bir an için her şey donmuş gibidir; güneş, göl, dağlar, hatta kuşlar bile. Yavaş yavaş yeniden hareket etmeye başlarlar, yere tükürür ve hiçbir şey olmamış gibi davranırlar. Ama hiçbiri ne söyleyeceğini ya da ne yapacağını bilmez. Kadının şikâyet etmek için gidişini hatırlarlar. Oysa şimdi anlaşılan o ki, ahır meselesi Karıpcan’ın keyifli gezintisinin ve özel sohbetinin önemsiz bir kesintisinden ibarettir. Bir süre sonra Karıpcan ve kadın sık çalıların arasında kaybolur ve uzun süre geri dönmezler.

Şiir Seyit aniden ortaya çıkar ve “Top Oyunu” adlı yeni şiirini okumak ister. Diğerleri hâlâ kırgın ve öfkeli ama gönülsüzce dinlerler. Şiir, bir oyunda kızın bir erkeği kovalamayı anlatır. Erkek, topun kendisine çarpmasını özellikle ister; onu, kızın kendisine uzattığı kırmızı aşk elması gibi görür. Şiir sade ve romantiktir. Normalde böyle dizelerle dalga geçerlerdi, ama bugün kimse gülmez. Sadece Asek hafifçe başını sallır. Diğerleri sessizdir; Karıpcan’ın alaycı tavrı ruhlarını fazla incitmiştir.

Kış Gecesi Kış gelir ve kolhozdaki işler biter. Artık çalışmaya hevesleri kalmamıştır. Ofisle dükkân arasında dolaşırlar. Asek ertesi gün Karıpcan'a uğrar ama ahıra dönmek istemez. Geceleri evde oturup yıkıntıları bakar. Yalnız hisseder. Sonra bölge parti örgütçüsü olur ve eski yöneticilerle, özellikle Karıpcan'la karşılaşır. Geçmiş yeniden canlanır. Sonunda "Ne oldu?" diye sormayı bırakır ve yalnızlığını kabullenir. Eski günleri özler. Arkadaşları da onu özler. Hikâye, Asek'in yalnızlığıyla biter.

Gizli Gerçek Ortaya Çıkıyor Bütün çatışmaların gerçek nedeni sonunda anlaşılır: Kolhoz, yakındaki bir sovhoza katılacaktır. Bu değişimi sezen bazı yöneticiler, aralarında Karıpcan'ın da bulunduğu kişiler, sonbaharda gizlice belgeleri tahrif etmeye başlar. Baş muhasebeci de onlara katılır ve sahte raporlar hazırlanır. Hatta halkın birleşmeye karşı olduğunu iddia eden bir mektup üst makamlara gönderilir. Bu mektup yaz ortasında bir toplantıda ortaya çıkar. Amaçları, birleşme gerçekleşirse suçu halka yüklemektir. İhanetleri açığa çıkar.

Birleşme Üzerine Sesler Sovhoza katılma konusu köyde tartışma yaratır. Bir adam, sovhozun özel hayvanları ve toprağı elden alacağını söyler ve buna karşı çıkar. Bir başkası ise sovhozun daha düzenli olduğunu savunur. Hayvancılığın zor ve masraflı olduğunu, sovhozda ise her şeyin planlı ve maaşlı olduğunu anlatır. Ona göre yük paylaşılır ve düzen sağlanır. Bu tartışmalar, insanların geleceğe dair belirsizlik ve kaygılarını gösterir.

Sayım ve Kaos Yaz geldiğinde karışıklık artar. İlçeden gelen bir ekip, kolhozdaki hayvanları, araçları, makineleri ve en küçük eşyaları bile tek tek sayar. Köyde panik başlar. "Şu eksik, bu kayıp" sözleri duyulur. Çoban koyun kaybetmiş, sığır bakıcısı hayvan kesmiş, ambarlardaki tahıl eksik çıkmıştır. Sürekli açıklar ve suçlamalar konuşulur. Bu sayım, düzensizliği ve yetersizliği ortaya çıkarır. İnsanlar birleşmenin ne getireceğini düşünerek endişeye kapılır.

Kayıp Tahtalar Bir gün büyük bir sorun ortaya çıkar. Herkes "Karıpcan bir metreküp çam tahtasını kaybetti" demeye başlar. Bu haber kısa sürede her şeyden daha önemli hale gelir ve herkes bunu konuşur. Asek bunu duyunca evinden çıkar. Daha sonra beş kişi buluşup atların bulunduğu alana gider. Burası, kolhozun kereste ve aletlerini depoladığı, hızarhaneye yakın bir yerdir. Dikkatle etrafa bakarlar. Ortada bazı ahşap yapılar vardır ama kaybolan tahtaları bulamazlar. Ortada bir kanıt olmamasına rağmen insanlar Karıpcan'ı suçlar. Bu durum haksız görünür. Asek de aramaya katılır ve bu olayın arkasında Karıpcan ile arasında daha derin bir sorun olabileceğini gösterir.

Hızarhanede Hızarhaneye vardıklarında, görevlilerin, Karıpcan'ın ve başka bir ekip liderinin zaten orada olduğunu görürler. Yaklaştıklarında Karıpcan huzursuzlanır ve Asek'i kenara çeker. Diğerleri gergin bir şekilde bekler. Birden Asek öfkeyle bağırır. Artık susmayacağını söyler ve Karıpcan'ı suçlar. Herkes onların yanına koşar. Asek, kolhoza ait tahtaların nerede olduğunu sorar. Karıpcan'ın zamanında ahır için bir tek tahta bile vermediğini hatırlatır. Şimdi ise onu yalanlarla suçlamaya çalıştığını söyler. Öfkesine hakim olamayan Asek, Karıpcan'ı yakasından tutar. İçlerinde biriken gerginlik artık açık bir çatışmaya dönüşür.

Kavga ve Tutuklama Asek ile Karıpcan şiddetli bir şekilde kavga etmeye başlar. Görevliler araya girip onları ayırmaya çalışır, ancak Asek'in yumruğu Karıpcan'a ulaşır. Kalabalık onları güçlükle ayırır. Beş arkadaş Asek'in etrafını sararken, diğerleri Karıpcan'ı ortada tutar. İki yetkili ise uzaktan izleyen hakemler gibi durur.

Karıpcan, öfke ve utanç içinde bağırıp hakaret eder. Suçu kabul etmek yerine, çaresizce Asek'i suçlamaya çalışır. Planları başarısız olmuş, kendisi de zor durumda kalmıştır. Son bir umutla risk alır, belki Asek geri adım atar diye düşünür. Ancak ertesi gün Karıpcan karakola götürülür. Yaptığı hile sonunda ortaya çıkar.

Hesaplaşma O akşam ücretlerini almak için muhasebeye giderler. Sarı yüzlü bir kadın masada oturmuş defterleri karıştırmaktadır. İnşaat raporunu çıkarır ve Asek'in adını aramaya başlar. Nurmat Asek'in kazancını sorar. Kadın defteri dikkatle inceler ve duygu göstermeyen bir sesle açıklar: "İsmanov Asek bu yıl üç yüz doksan iş günü kazanmış. Ancak yirmi gün kesilmiş. Geriye üç yüz yetmiş gün kalmış." Gençler donup kalır. "Neden kesildi?" diye sorarlar şaşkınlıkla. Muhasebeci soğuk bir şekilde cevap verir: "Brigada başkanınıza sorun. Ahır yıktığınız için iş günleri kesildi." Başka bir açıklama yapmaz. Bu beklenmedik ceza onları hem öfkelenendirir hem de derinden üzer. Emeklerinin karşılığını alamadıklarını hissederler.

Genel Kurul

Büyük Genel Kurul Ertesi gün Karıpcan ortalıkta görünmez; adeta kaybolmuştur. Yılın en önemli olayı olan kolhozun yıllık genel kurulu pazar günü kulüp binasında yapılır. Salon kısa sürede dolar. İnsanlar heyecanlıdır; ortam bir zamanlar “Ayçürök” oyununun sahnelendiği günleri andırır. Sakallı yaşlı bir adam sürekli araya girer: “Dinleyin! Sovhoz birleşmesinde ne olacak, görelim bakalım!”

Beş arkadaş salonun arka köşesinde oturur. Seyit nispeten sakindir, ama diğerleri gergindir. Toplantı geç başlar. Salon uğultu ve fısıltılarla doludur. Sonunda iri yapılı Beyşe ayağa fırlar ve yüksek sesle bağırır: “Sovhoza katılmayacağız! Reddediyoruz!”

Taşkınlık Kalabalık Beyşe’nin çıkışına güler. Beyşe bir zamanlar görevliymiş, sonra içkiye düşüp işini kaybetmiştir. Şimdi birinci tugayın bekçiliğini yapmaktadır. Gür, kaba sesi ve taşkın tavırları dikkat çeker. Coşkusu hem komik hem de etkileyicidir. Yumruğunu bir kez daha kaldırmak üzereyken parti sekreteri sahne arkasındaki kapıdan çıkar. Yüzü solgundur, yorgun görünür. Toplantıyı başlatmaya çalışır ama kalabalık susmaz. Bir köşeden bir ses, diğer köşeden başka bir ses yükselir. Salon karmaşa içindedir. Sekreter defalarca düzen sağlamaya çalışır, su bardağına vurur, yüksek sesle konuşur. Ama ortam uzun süre gergin ve dağınık kalır.

Toplantının Gerçek Başlangıcı Anlatıcı için bu ilk büyük kolhoz toplantısıdır. Daha önce katıldığı gençlik toplantıları bunun yanında sönük kalır. Asıl gerilim divan seçiminde başlar. Kalabalıktan hemen itiraz sesleri yükselir: “Onu neden seçiyoruz? Başarısız oldu!” Bazı isimler anında listeden çıkarılır. Parti sekreteri düzeni sağlamak için defalarca su bardağına vurur ve bağırarak kalabalığı susturmaya çalışır. Uzun uğraşlardan sonra salon biraz sakinleşir. “Yoldaşlar!” diye seslenir. Ardından önerisini açıklar:

“Gençlik tugayından Asek İsmanov’u, komşu sovhozun müdürü Kanikeev’i ve ilçe parti komitesi sekreteri yoldaş Jetimishov’u divana öneriyorum.”

Beklenmedik Onur O an anlatıcı ne olduğunu tam olarak kavrayamaz. Asek’in adı anons edilince beş arkadaşın yüzü birden kızarır. Asek’in kalbi hızla çarpmaya başlar. Anlatıcı onun kolunu çeker. İlk kez bunun ne kadar büyük bir sorumluluk olduğunu hisseder. Asek başını dik tutarak ayağa kalkar ve öne doğru yürür. Beş arkadaş onu gururla izler. Sanki hepsi birlikte seçilmiş gibidir. Ahır yüzünden yaşadıkları tüm aşağılanmalar ve belirsizlikler bir anda anlam kazanır. Bu seçim onlar için bir tür haklı çıkma ve değer görme duygusudur.

Rapor Oylamadan sonra Asek divandaki yerine oturur. Arkadaşları gözlerini ondan ayıramaz. Başkan uzun bir mali rapor sunar. Rakamlar, borçlar, açıklar tek tek anlatılır.

Sonuç açıktır: Kolhoz sovhoza katılmak zorundadır. İlçenin en borçlu ve en zayıf çiftliğidir. Başka çare yoktur. Bu gerçeği ilk kez açıkça duyarlar. Başkan artık başarısızlığı gizlemenin mümkün olmadığını kabul eder. İnsan kendi hatasından kaçamaz, der. Sonuçlarına cesaretle katlanmak gerekir.

Tartışma Raporun ardından başkan başını eğip sessizce oturur. Asıl tartışma ikinci bölümde başlar. Salon yeniden hareketlenir. Kim doğruyu söylüyor, kim gerçeği çarpıtıyor, belli değildir. Konuşmacılara sınırsız süre verilir. Herkes söz almak ister. Beyşe, hâlâ biraz sarhoş halde, yine ayağa kalkar: “Bana da söz verin! Ben de insanım! Neden beni susturuyorsunuz?” Yüzü kızarmış, öfkeyle bağırılmaktadır. Salon yeniden gerginleşir. Tartışmalar büyür. Ortam hem siyasi hem duygusal bir çatışmaya dönüşür.

Beyşe Konuşuyor Üçüncü tartışma bölümünde sonunda söz Beyşe’ye gelir. Ancak uzun süren tartışmalardan yorulan birçok kişi kulübü terk etmiştir. Nurmat bile yerinde huzursuzca kıpırdanır. Yine de gidemezler; çünkü Asek divandadır. Sıra Asek’e geldiğinde konuşacağını söyler. Üç arkadaşı gurur duyar. Ona ilk kez yalnızca “Asek” demek yerine “bayke” diye hitap ederler. Artık o, saygı duydukları bir ağabeydir. Asek kürsüye doğru ilerlerken heyecanla ne söyleyeceğini sorarlar. Asek bir an duraksar; kelimeler boğazında düğümlenir. Dudaklarının arasında titreyen bir sigara vardır. “Hadi Asek, hepsini söyle,” diye fısıldarlar. Ama aslında ne söyleyeceğini kimse bilmez. Yine de kürsüye çıktığında sözlerin kendiliğinden akacağına inanırlar.

Beyşe'nin Konuşması Bölge parti sekreteri, Beyşe uzayıp giden konuşmasını sürdürürken saatine bakar. Parti görevlisi sonunda araya girer, ama Beyşe inatla devam eder, hatta kendi saatine bakarak konuşmayı sürdürür. "Bizim kolhoz bir zamanlar üç başarılı kolektif çiftlikli! Neden birleştikten sonra başarısız oldu? İnsanlar aynı, toprak aynı, hayvanlar aynı! Sorun yönetimde. Kötü yönetim her şeyi mahveder!" Süresi dolduğu için sözünü keserler. Beyşe dramatik bir hareketle şapkasını düzeltir, sendeleyerek kürsüden iner. Kalabalık gulse de bazı yaşlılar başlarını sallayarak mırıldanır: "Kaba konuştu ama doğru söyledi." Tartışma devam eder. İki çiftlik yöneticisi dikkatli bir dille sovhozun avantajlarından söz eder: daha iyi damızlık hayvanlar, devlet desteği, düzenli maaşlar. Yine de dolaylı olarak, eğer kolhoz kaliteli hayvan ve ekipman alabilseydi birleşmeye gerek kalmayacağını ima ederler.

Asek Ayağa Kalkıyor Akşam çökerken kulüp daha da kalabalık ve gergin bir hâl alır. Asek hâlâ konuşmamıştır. Nurmat sabırsızca sorup durur: "Konuşacak mı?" "Konuşacak," der anlatıcı kendinden emin bir sesle, ama onun da sabrı tükenmektedir. Mukhtar ise kesin konuşur: "Konuşacak." Sonunda parti görevlisi başıyla işaret eder. Bir konuşmacı daha sözünü bitirince Asek kürsüye doğru yürür. Kalabalık bir an hareketlenir, sanki alkışlayacakmış gibi olur; fakat hemen sessizliğe gömülür. Asek bir an durur, düşüncelidir. Sonra başını yavaşça kaldırır. "Yoldaşlar..." diye başlar.

Beyşe'yi Savunurken Topluluk önünde konuşmaya alışık olmayan birinin heyecanı hemen belli olur. Sesi titrer. "Yoldaşlar..." kelimesini iki kez tekrar eder. Anlatıcı kalabalığın güleceğinden korkar. Ama kimse gülmmez. Tam tersine, herkes dikkatle dinler. Bu sessizlik ve sabır Asek'e güç verir. Yavaş yavaş toparlanır. Sesi netleşir. Sözleri akıcı ve güçlüdür. İçtenlikle, bekledikleri her şeyi dile getirir. Fakat konuşmanın ortasında herkesi şaşırtan bir şey yapar: Sarhoş Beyşe'nin sözlerini en doğru sözler olarak savunur.

Asek'in Sonucu Asek, Beyşe'nin dürüstlüğüne överken, Karıpcan gibi yozlaşmış yöneticileri açıkça eleştirir. Karıpcan'ın davasının mahkemede olduğunu hatırlatır. Sovhozun yıllarca kolhoza ücretsiz tohum, yem ve gübre verdiğini, ama kolhozun bunu geri ödeyemediğini söyler. Kolhozun ekonomisi çökmüştür. Artık birleşme tek gerçekçi yoldur. Asek, sovhoz müdürü Kanikeev'e de seslenir; onun bu yükü omuzlamak zorunda kalacağını kabul eder. Konuşmasını, kolhoz yönetimine ve parti yetkililerine teşekkür ederek bitirir. Ancak söylediği "barakelde" kelimesi hafif bir ironi taşır; alkış gibi görünür ama içinde eleştiri vardır. Kalabalık bir anda coşar. "Doğru söyledin!" "Helal olsun!" Salon uzun süre alkışla çınlar. Asek'in sözleri, zor ama kaçınılmaz bir gerçeği kabul etmelerini sağlar. Bu alkış, hem bir onay hem de bir veda'dır.

Asek'in Liderliği

Bahar ve Sonrası Bahar gelir, köyü ısıtır. Asek sovhoz bölümünde ustabaşı olur. Karıpcan'ın eşi, onun terfi ettiğini duyunca öfkeyle lanetler savurur; kocasının hapse girmesinden Asek'i sorumlu tutar. Karıpcan bir gün geri dönerse intikam alacağını söyler. O akşam Asek beş arkadaşını küçük kızının doğum gününü kutlamak için evine davet eder. Hep birlikte oturur, sohbet ederler. Uzun süredir ilk kez biraz huzurlu bir akşam geçirirler.

Gelecek Planları Asek'in evinden içkili ve neşeli bir şekilde ayrılırken, Asek onlara yazın yeniden inşaatta çalışıp çalışmayacaklarını sorar. Nurmat kararsızdır; yakında askere gidecektir. Diğer üç arkadaşın da farklı planları vardır. Mukhtar mekanizasyon bölümüne geçecektir. Anlatıcı ise şoförlük kursuna gitmeyi düşünür. Sadece Seyit'in belirli bir planı yoktur. "Siz nereye giderseniz ben de oraya gelirim," der. Onun bu rahat tavrıyla alay ederler. "Ya hepimiz farklı yerlere gidersek?" diye gülerler. Seyit kendinden emin cevap verir: "Peşinizden gelirim. Dağlarda şiir yazmak daha güzel olur." Mukhtar ise gülerek karşılık verir: "Şiiri bırak da ciddi bir şeyler yaz. Kimsenin okumadığı şiirlerle nereye kadar?"

Yeniden Birlik ve Yeni Roller Planları dört bir yana dağılmıştır. Asek'in sorusuna hemen cevap veremezler ve kararı ertelerler. O hafta uzun uzun düşünürler. Sonunda, başka yollara gitmeden önce bir yaz daha birlikte inşaatta çalışmaya karar verirler. Nurmat da askere gitmeden önce onlarla çalışmayı kabul eder. "Birlikte çalışmak, bekleyip durmaktan iyidir," der. Askerlik yaklaşmaktadır. Hizmet etmiş olanlar, ilk ayların çok zor geçtiğini söyler. Ama şimdilik dört arkadaş yeniden inşaata döner. Bu kez brigadanın başında Mukhtar vardır. Ancak Mukhtar'ın Asek'teki doğal otorite ve deneyim yoktur. Yine de sorumluluğu üstlenir ve işi sürdürmeye çalışır.

Mekanize İstasyon Sovhoz kolhozu bünyesine kattığında, Tulpar da dâhil olmak üzere zayıf ve işe yaramaz görülen atları, artık çalışamayacak durumda olan yaşlı çiftçilere satar. Bu karar gerekli olsa da, gençler sadık atlarının belirsiz bir kadere gönderilmesine üzülmeler. Artık her gün onları bir kamyon alıp, hayvanlar için kurulacak mekanize bir bakım istasyonuna götürür. Köyün yakınındaki tek büyük ağacın yanında, yaz sıcaklığında beton kararak çalışırlar. Beton mikseri durmadan döner; kamyonlar kum, tahta ve çimento getirir. Asek işleri denetler, ölçülerin doğru olmasına dikkat eder. “Ölçüleri dikkatle kontrol edin çocuklar. Özellikle sen, Bekkul,” diye hatırlatır. Göğsünden hırıltılı nefes alan, kısa boylu, iri yapılı orta yaşlı bir adam olan Bekkul, beş kişilik ekibin son üyesidir.

Mühendis Bekkul Brigadanın başı Mukhtar olsa da, asıl teknik sorumlu Bekkul’dur. Onun sözü geçerlidir. Gençlerin hiçbiri proje okumayı, nivo kullanmayı ya da açı ölçmeyi bilmez. Bildikleri tek şey beton mikserini çalıştırmak, kum ve çimentoyu doğru oranda karıştırmak ve dökülen betonu düzgünce düzeltmektir. Bekkul gizemli bir karakterdir. Her sabah tam sekizde, sovhoz merkezinden mavi motosikletiyle gelir. Akşam saat altıya doğru, iş ne durumda olursa olsun gider. Sürekli saatine bakar; basit görevine rağmen kendini adeta bir profesör gibi taşır. Köylü değildir; her gün sovhoz merkezinden gelip gider. Soğuk ve mesafeli tavrı, dakikliğe verdiği önem gençleri şaşırtır, ama yine de otoritesini sorgulamazlar.

İlk Maaş Mekanize istasyon, kolhozun eski dağınık çalışma yöntemlerinden farklı olarak kesin planlara ve hesaplara dayanır. Daha sonra teknisyenler gelip koyunların temizliği için gerekli makineleri kuracaktır. Her şey projeye göre yapılmalıdır; hata varsa plana bakılarak düzeltilmelidir, tahminle değil. Sovhozda çalışmak sorumluluk gerektirir. Gençler, böyle bir denetim altında Karıpcan’ın nasıl hırsızlık yaparken yakalandığını daha iyi anlarlar. Kolhozda işler daha gevşek yürüyordu. Beton işlerini ve hayvan bölmelerini tamamladıktan sonra ilk aylık maaşlarını alırlar. Yepyeni, pırlı pırlı banknotları görünce sevinçleri büyür. Kasiyer kadın onlara iyi davranır. Anlatıcının annesi paraları özenle saklar; daha sonra pazarda mısır unu almak için kullanır. Bu ilk kazanç, aile için büyük bir gurur kaynağı olur.

Ahıra Yeniden Dönüş İstasyon işi bittikten sonra Bekkul ayrılır. Geriye dört arkadaş kalır. Asek onlara yeni bir görev verir. “Bu yıl mezun olanlardan birini ekibinize alın. Sonra da geçen yıl yıktığınız Boz-Tumşuk’taki ahırın çatısını yeniden yapın,” der. Gençler tereddüt eder. Kendi elleriyle yıktıkları şeyi yeniden yapmak garip gelir. Asek sabrını kaybeder: “İsterseniz o ‘Altın Saray’ı Karıpcan’ın hatırasına ithaf edip yakın! Geçen yılın işi geçti. Şimdi üstüne kiremit çakılacak. Mukhtar, git avludan bir at arabası getir. Ya da hep birlikte gidelim!” Sorumluluğu tekrar üstlenir ve yarım kalan işe doğru önden yürümeye başlar.

Burganak Atı Mukhtar at arabasını kullanmakta tereddüt eder; atla ilgilenmek onu endişelendirir. Asek ise malzeme taşımak için arabaya ihtiyaçları olduğunu söyler. Onları, üzerinde pirinç bir plaka bulunan yaşlı ve heybetli bir atın yanına götürür. Plakada şunlar yazılıdır: “Don ırkı, doğum 1947, Burganak.” Anlatıcının kalbi duracak gibi olur. Bu, Asek’in bir zamanlar jokeylik yaptığı devlet damızlık çiftliğinin efsanevi atı Burganak’tır. Atın bir zamanlar hız yapan bir otomobille yarıştığı, ama yarışı kazanınca bile bile sakatlandığı söylenir. Fabrika müdürü, harap olan atının başında ağlamıştır. Gençler bu atı reddedemez. Burganak’ı arabaya koşar, onun bu hüznü kaderini sessizce kabullenirler. Tulpar hâlâ bir yerlerde özgürce dolaşıyorsa, Burganak da hiç değilse düşkünlük çağında bir işe yarıyordur.

Nurmat’ı Askere Uğurlarken Burganak ile çalıştıkları hafta beklenmedik bir olay olur. Anlatıcı ile Seyit, Nurmat’ı askere uğurlamak için bir günlük izin alır ve bölge askerlik şubesine giderler. Askerlik şubesinin önünde gençler aileleriyle toplanmıştır. Bir yüzbaşı evrakları düzenlemektedir. Seyit birden ortadan kaybolur; mavi elbiseli bir kız onu bahçenin derinliklerine doğru çeker. Yüzbaşı, on beş dakika içinde askerlerin kamyonu binmesini emreder. Anlatıcı Seyit’i arar ama sadece Nurmat’ı bulur. Akordeon çalan biri veda türküsü söyler. Aileler ağlar.

Seyit Geç Döner Seyit hâlâ ortalıkta yoktur. Anlatıcı ile Nurmat meyve bahçesinde onu aramaya başlar. Nurmat endişelenir, ama anlatıcı onu sakinleştirmeye çalışır. Az sonra Seyit’i görürler. Bahçenin derinliklerinden elinde bir kızla çıkagelir. Kız üzgün görünür, gözyaşlarını silmektedir. Anlatıcı bu duruma öfkelenir; özellikle Nurmat askere gitmek üzereyken böyle bir şeyin yanlış olduğunu düşünür.

Karşılaştıklarında Seyit ile tartışmaya başlar. Seyit de gergindir, nefes nefesidir. Hızla Nurmat’tan özür diler ve hep birlikte buradan ayrılmayı teklif eder. Nurmat’tan kendileri için de arabada yer ayarlamasını rica eder.

Balıkçı Yolculuğu Anlatıcı, yüzbaşıya yaklaşıp Nurmat'la birlikte Balıkçı'ya kadar gitmek için izin ister; köyleri zaten yol üzerindedir. Yüzbaşı başta sert çıkar: "Her köyün dükkânında mı duracağım?" diye söylenir. Nurmat ısrarcı olur. Seyit'i kardeşi, Bermet'i kız kardeşi, anlatıcıyı ise ağabeyi olarak tanıtır. Yarı şaka yarı ciddi, eğer onları almazsa ortadan kaybolacağını söyler. Diğer askerler güler ve onu destekler. Sonunda yüzbaşı pes eder. "Peki, binin. Ama sorun çıkarmayın," der. Branda örtülü kamyonla binerler. Nurmat'ın memleketine yaptığı son yolculuğu birlikte paylaşırlar.

Bermet

Seyit'in Evlenmesi Alacakaranlıkta köylerinin yakınında inerler. O gece Seyit ansızın Bermet ile evlenir. Anlatıcı sağdıçlık yapar. Ama kısa süre sonra başları belaya girer. Bir soruşturmacı, Seyit'i sarhoş halde Bermet'i kaçırmakla suçlar; anlatıcının da ona yardım ettiğini iddia eder. Kendilerini savunmak için şöyle anlatırlar: Bermet, Seyit'i askerlik şubesinde bulmuş ve hemen oradan uzaklaşmak istediğini söylemiştir. Köydeki bazı belalı kişilerin kendisini rahatsız ettiğini, korktuğunu anlatmıştır. Seyit ile Bermet sekizinci sınıftan beri birbirlerini sevmektedir. Ailesi taşındıktan sonra bile mektupla haberleşmeye devam etmişlerdir. Seyit, Bermet'in mektuplarını hâlâ saklamaktadır. Bunun bir kaçırma değil, sevgi olduğunu söylerler. Adlarını temize çıkarmak için çırıpırılar.

Bermet'in İfadesi Bermet yazılı ifadesinde, şikâyetin kendi ailesi tarafından yapıldığını açıklar. Çocukluğundan beri ailesi onun fizik ve matematik okuyup dayısı gibi öğretmen olmasını istemiştir. Oysa o bu dersleri hiç sevmemiş, zar zor geçmiştir. Okulu bitirince üniversiteye gitmek yerine terzilik kursuna yazılır. Eve döndüğünde ailesi çalışmasına izin vermez ve onu yeniden üniversiteye göndermek ister. Seyit'le ilişkisini öğrendiklerinde ise çok sert tepki gösterirler. Bermet, Seyit'e bir an önce evlenmeleri gerektiğini söyler, ama Seyit hep "biraz daha bekleyelim" der. Sonunda köyün gençleri tarafından rahatsız edildiğini bahane edip asker kamyonuna biner ve kendi isteğiyle Seyit'le gider.

Soruşturmacının Suçlaması Soruşturmacı öfkeyle onları kız kaçırmakla ve genç bir kızın hayatını mahvetmekle suçlar. Evliliğe zorlandığını iddia eder ve mektupları görmek ister. Seyit mektup destesini getirir, ama Bermet hemen atılıp mektupları elinden alır ve soruşturmacıya okumasına izin vermez. "Ben zaten ifademi verdim. Bu mektuplar özel," der. Soruşturmacı alaycı bir tavırla onu sadece kocasını savunmakla suçlar. Bermet sertçe karşılık verir: "Kimse sizi çağırmadı. Gidin buradan." Diğerleri de onu destekler. Soruşturmacı öfkeyle çıkıp gider.

Karanlık Oda Soruşturmacı gittikten sonra Seyit'in annesi hıçkırığa hıçkırığa ağlamaya başladı. Oğlunun hapse gireceğinden korkuyor, büyük bir endişe içindeydi. Arkadaşlarını suçluyor, "Kanunla oynanmaz!" diye tekrar tekrar söyleniyordu. Kimse onu sakinleştiremiyordu. Bir süre sonra Bermet de gözyaşlarına boğuldu. Seyit ise sessizce yıkıldı. Hiç konuşmadan, başı önde oturuyordu. Yaşadığı haksız muameleden dolayı içinde derin bir öfke ve acı vardı.

Oda yavaş yavaş karanlığa gömüldü ama hiçbiri kalkıp ışığı yakmadı. Hepsi utanç ve çaresizlik duygusuyla doluydu. O anda karanlığı tercih ediyorlardı; çünkü ışık, özgür ve korkusuz insanların içindi. Acı ve aşağılanma taşıyanlar için karanlık daha uygun, daha samimi geliyordu.

Yardım Arayışı O gece anlatıcı Seyit'lerde kaldı. Üçü sabaha kadar uyumadan endişeyle oturdular ve soruşturmaya karşı ne yapabileceklerini tartıştılar. Anlatıcı, Bermet'in aşk mektuplarını alıp emniyet müdürünün önüne sermeyi ve "Gerçek bir aşkı lekelediğin için seni azarlamasını" hayal ettiğini söyledi. Ancak Bermet, özel mektuplarını kimseye göstermeyi kesinlikle kabul etmedi. Daha iyi bir plan bulamayınca ertesi sabah her şeyi Asek'e anlattılar. Artık ustabaşı olduğu için daha sakinleştiğini düşünüyorlardı. Fakat Asek duyduklarına çok öfkelenildi. "Bugün il parti komitesine gideceğim. O bıyıklı soruşturmacı yeterince zarar verdi!" dedi sinirle. Parti aday üyesi olan Asek, onları savunmaya kararlıydı.

Komsomol'dan Yardım O günlerde işlerini dalgın dalgın yapıyor, yeni katılan genç Rahman'ı iyice çalıştırıyorlardı. Bir zamanlar kendi elleriyle yaptıkları ahırı yeniden inşa etmek onlara çok acı veriyordu. Buna rağmen Asek'in yeni planına uydular: tuğla duvar, kiremit çatı ve çoban için iki oda yapacaklardı. Kısa süre sonra ilçe Komsomol sekreteri Aydygulov geldi. Onlarla uzun uzun konuştu, notlar aldı. Seyit'in durumunu öğrenince hem endişelendi hem de destekleyici davrandı. Tugaydaki üyeleri tek tek defterine yazdı;

askerde olan Nurmat'ı bile listeden çıkarmadı.Gitmeden önce Seyit'i de yanına alarak "Merak etmeyin, bu iş yoluna girecek," diye güvence verdi. Ziyareti onlara önemli bir umut ışığı oldu. Adaletin ve korumanın resmî kanallardan da gelebileceğini hissettiler.

Belirsiz Günler Aydygulov, Asek'in ricası üzerine Seyit'le birlikte ayrıldı. Kulaktan kulağa yayılan söylen-tilere göre bıyıklı soruşturmacı tutuklama kararı çıkarmak için uğraşıyordu. Bu yüzden arkadaşlar büyük bir tedirginlik yaşıyordu.Her sabah erkenden yeşil tarlaların içinden geçip, Boz-Tumşuk vadisindeki serin va-diye iner, eski ahırını yeniden yapmaya çalışıyorlardı. Akşamları Doloonotu Nehri boyunca köye dönerlerdi. Hayat giderek daha sessiz ve ağır bir hal almıştı. Seyit artık şiirlerini sadece Bermet'e okuyordu. Nurmat askere gitmişti ve hâlâ dördüncü bir işçi bulamamışlardı. Hiç kimse tam olarak onlara uymuyordu. Bir akşam Asek onlara kızdı: "Siz daha ne kadar insan seçeceksiniz? Bu ne seçicilik böyle?"Onu akşam Seyit'lerde toplanmaya davet ettiler. Fakat Asek kabul etmedi. Yolculuk için hazırlık yaptığını, vaktinin olma-dığını söyledi ve "Köyde güçlü kuvvetli ne kadar delikanlı var, birini seçin getirin," dedi.

Yeni Endişeler Asek, deneyim paylaşımı için diğer uzmanlarla birlikte Oş'a gittiği için o akşamki toplantıya katılamadı. Dört arkadaş Seyit'in evinde toplandı ve Bermet'in geleceğini konuşmaya başladılar.Köyde Ber-met'e uygun bir iş yoktu. Terzi eğitimi almıştı ama köyde terziye ihtiyaç duyulmuyordu. Başka bir alanda da yeterli eğitimi olmadığı için tek seçeneği kadınlar brigadasıyla birlikte tarlada genel işlerde çalışmaktı.Bu sırada onları suçlayan soruşturmacının partiden ağır bir uyarı aldığı haberi geldi. Buna çok sinirlenen adam şimdi intikam almak için Bermet'in babasına yönelmişti. Arkadaşlar hem şaşırıyor hem de üzülüyor. Yetişkinlerin, üstelik yetkili kişilerin bile bu kadar haksız ve sorumsuz davranabileceğini görmek onları der-inden sarstı.

Bermet'in Kararı Seyit'in annesi, arkadaşların Bermet'in çalışması yönündeki planını kabul etmez. Gelininin evde kalmasının daha doğru olduğunu, böylece dedikodudan ve zorluklardan uzak duracağını söyler. Köy kadınlarının onunla alay edeceğinden ve başlarına iş açacağından korkar. Arkadaşlar sessiz kalır; onunla tartışmak istemezler. Odadaki gerginlik artarken Bermet sakin bir sesle konuşur. Neden bu kadar kaygılandıklarını sorar. İş iştir, der. Tugaylarında beşinci bir kişiye ihtiyaçları varsa kendisinin katıla-bileceğini söyler. Bu basit öneri herkesi şaşırtır. Seyit'in annesi öfkeyle bakarken, Bermet sessiz ama kararlı bir duruş sergiler. Karşı çıkışlara rağmen kocasının ve arkadaşlarının yanında yer almaya hazırdır.

Yeni Bir Üye Bermet tugaya katılmayı önerince odada derin bir sessizlik olur. Arkadaşlar birden rahatlar. Herkesin gözü Seyit'in annesine çevrilir; son söz onundur. Kadın biraz yumuşar. Kocasının yanında çalışmasının belki de en güvenli yol olduğunu kabul eder, yine de dedikodudan çekinmektedir.Anlaşmaya varınca, bu fikri daha önce düşünemedikleri için kendi kendilerine gülerler. Tam o sırada gece vakti dışarıdan bir ses duyulur. Gelen Asek'tir; yolculuğundan önce aceleyle uğramıştır, saçları hâlâ ıslaktır, nefes nefesedir."Karar verdiniz mi?" diye sorar kapıdan. Gençler gülümser; tugayın yeni üyesiyle ilgili müjdeyi paylaşmaya hazırdırlar.

Yeniden Beş Kişi Yine de Asek'in Bermet'in katılmasına ne diyeceğinden emin değildirlere. Durumu an-lattıklarında Asek işin ağır olduğunu söyler. Bermet ise kendinden emin bir şekilde güçlü olduğunu ve denemek istediğini belirtir. Ertesi gün Asek'i yolcu ederler. Asek hepsini sıcakça kucaklar, otobüse doğru koşar ve binmeden önce dönüp gülümser. Onu sessizce uğurlar, başarılar dilerler. Daha bilgili ve daha güçlü bir şekilde geri dönmesini umut ederler. Bermet'in de aralarına katılmasıyla yeniden beş kişi olmuşlardır. Sabahları yeşil tarlalardan geçip dağlara doğru yürür, omuz omuza çalışırlar. Onları bir arada tutan şey artık yalnızca iş değil; dostluk, umut ve paylaşılan bir hayattır.

KARAKTER ANALİZİ

Asek

Asek hikâyesinin ahlaki merkezidir ve gençlik tugayının gerçek lideridir. Başından itibaren yalnızca inşaat işlerinin fiziksel sorumluluğunu değil, arkadaşlarının duygusal yükünü de omuzlar. Dürüstlüğü zayıflık, susmanın ise güvenli sayıldığı bir sistemde yaşar. Buna rağmen Asek haksızlığı sessizce kabul lenemez. Onun için onur ve dürüstlük, kişisel rahatlık ya da güvenlikten daha değerlidir.

Yokluk, aşağılanma ve yolsuzlukla karşılaştıkça olgunlaşır. İlk zamanlarda öfkeyle ve gururla tepki verir. Ancak zamanla kendini kontrol etmeyi ve daha stratejik düşünmeyi öğrenir. Büyük genel kurulda yaptığı konuşma onun gelişimini açıkça gösterir. Artık yalnızca öfkeyle değil, toplumsal ve ekonomik gerçekleri anlayarak konuşur. Kolhozun çökmekte olduğunu ve acı verici değişimin kaçınılmaz olduğunu fark eder. Bu farkındalık onu çabuk öfkelenen bir gençten, fedakârlığı anlayan sorumlu ve gerçekçi bir lidere dönüştürür.

Cesur Asek'in cesareti gösterişli değil, doğal ve içtendir. Yanlış bir şey gördüğünde susamaz. Karıpcan yalan söylediğinde ya da hile yaptığında, bunun başına dert açabileceğini bilse bile açıkça karşı çıkar. Haksızlığı görmezden gelmez, başkalarının arkasına saklanmaz. Büyük toplantıda herkesin önünde, birçok kişinin söylemeye korktuğu sözleri dile getirir. Eleştirileceğini bilir ama yine de gerçeği söyler. Onun cesareti gösterişten değil, inançtan gelir. Sessiz kalmanın cezayla yüzleşmekten daha kötü olduğuna inanır.

İlkeli Asek'in doğru ve yanlış konusunda net bir duruşu vardır. İşlerin adil yapılması gerektiğine ve yöneticilerin kendilerini değil halkı düşünmesi gerektiğine inanır. Başkaları yolsuzluğu normal kabul etse bile o bunu benimseyemez. Üstlerine yaranmak için susmaz, çıkar sağlamak için eğilip bükülmez. Sovhozla birleşme hakkında konuşurken kimseyi memnun etmek için yalan söylemez; gerçekten ne düşünüyorsa onu dile getirir. Asek için dürüstlük sadece bir kural değil, kişiliğinin bir parçasıdır. Onu zor zamanlarda ayakta tutan da bu ilkeleridir.

Acelecî Asek duygusaldır ve bazen fazla hızlı hareket eder. Malzeme eksikliği yüzünden öfkelenildiğinde, sonuçlarını tam düşünmeden eski ahırını yıkmaya karar verir. Doğru olanı yaptığını düşünür, fakat ileride doğabilecek sorunları hesaba katmaz. Öfkesi, Karıpcan'la fiziksel bir kavgaya kadar varan çatışmalara yol açar. Bu anlar onun hâlâ genç olduğunu ve öğrenme sürecinde bulunduğunu gösterir. Aynı zamanda güçlü duygularını ve haksızlığa sessiz kalmayı reddeden yapısını da ortaya koyar.

Seyit

Seyit, çalışkan ve sert görünümlü gençlerin arasında yumuşaklık ve duygu taşıyan bir karakterdir. Diğerleri inşaat, siyaset ya da yolsuzluk hakkında tartışırken o çoğu zaman sessizce bir köşeye çekilir ve şiir yazar. Dünyayı farklı bir gözle görür. Küçük duyguları, sessiz hüznü ve anlık güzellikleri fark eder. Zor zamanlarda diğerleri öfke ya da hayal kırıklığı hissederken, Seyit kelimelere ve aşka sığınır. Onun için şiir sadece bir uğraş değildir; hayatta kalma ve yaşamı anlama biçimidir. Seyit'in varlığı, gücün her zaman sertlikten gelmediğini, bazen de yumuşak ve duygusal olabileceğini gösterir.

Romantik Seyit aşkı saf ve sade bir şekilde yaşar. Onun için aşk yalnızca sözlerden ya da hayallerden ibaret değildir; hayata anlam katan gerçek bir duygudur. Bermet ondan kendisini götürmesini istediğinde riskleri hesaplamaz, insanların ne diyeceğini düşünmez. Kalbine güvenir ve duygularının peşinden gider. Evlilikleri hukuki sorunlara ve eleştirilere yol açsa bile pişmanlık duymaz. Sevdiği insanla birlikte olmak uğruna zorluklara katlanmaya hazırdır. Seyit için aşk, korkudan daha güçlüdür.

Hassas Seyit duyguları çok derinden yaşar. Sert sözlerden ya da haksızlıktan kolayca incinir; her şeyi yüreğine alır. Aynı zamanda başkalarının fark etmediği ayrıntıları görür: doğanın sessiz güzelliğini, birinin gözlerindeki hüznü. Duygularını gizlemek yerine onları şiire dönüştürür. Yazmak, hem kendini hem de dünyayı anlamasına yardımcı olur. Bu hassasiyet onu nazik, düşünceli ve insani kılar; hayat ne kadar zor olursa olsun içindeki inceliği korur.

Sadık Seyit zor zamanlarda insanları terk etmez. Suçlamalar başladığında ve büyükler onu tehdit ettiğinde Bermet'i ya da arkadaşlarını suçlamaz. Onların yanında kalır ve sorumluluğu paylaşır. İçinde korku hissetse bile bunu zayıflık olarak göstermez. Onun sadakati sessiz ama güçlüdür. Sevdği insanların arkasında durur. Böylece gerçek bağlılığın sadece sözle değil, davranışla gösterildiğini kanıtlar.

Mukhtar

Mukhtar grubun sakin ve gerçekçi üyesidir. Asek çoğu zaman güçlü duygularla ve büyük fikirlerle hareket ederken, Mukhtar daha soğukkanlı düşünür ve gerçekten neyin yapılabileceğine odaklanır. Adalet ya da siyaset üzerine uzun tartışmalardan hoşlanmaz. Onun için en önemli şey işi bitirmek ve yoluna devam etmektir. Gerçekçi bakış açısı, zor zamanlarda grubun dengesini sağlar ve ayaklarını yere bastırır.

Pratik Mukhtar basit ve net düşünür. Diğerleri duygulara kapıldığında ya da büyük konuşmalar yaptığında, o sohbeti yeniden gerçekliğe çeker. Çatıyı nasıl bitireceklerini, malzemeyi nereden bulacaklarını ya da zmandan nasıl tasarruf edeceklerini sorar. Sadece öfkelenmenin sorunları çözmeyeceğini bilir. Uzun süre suçlu aramak yerine işi ilerletecek küçük ve somut adımlar arar. Asek'in riskli fikirlerine karşı çıktığında bile amacı tartışmak değil, gereksiz sorunları önlemektir. Bu pratikliği, karışıklık anlarında onu güvenilir kılar.

Açık Sözlü Mukhtar düşüncelerini saklamaz. Bir şeyin yanlış ya da gerçekçi olmadığını düşünüyorsa bunu doğrudan söyler. Sözleri zaman zaman sert olabilir ama samimidir. Asek lider olmasına rağmen onunla tartışmaktan çekinmez. Bu dürüstlük, onun özgüvenini ve cesaretini gösterir. Aynı zamanda bu açık tavır, grubun dengede kalmasını sağlar. Başkalarının söylemeye çekindiği şeyleri dile getirerek yanlış anlaşılmalrı ve içten içe büyüyen kırgınlıkları önler.

Güvenilir Durum ne kadar zorlaşırsa zorlaşsın Mukhtar geri çekilmez. İşler yavaşladığında ya da çatışmalar büyüdüğünde tugayı terk etmez. Nurmat askere gittiğinde ve liderlik değiştiğinde sorumluluğu üstlenir, çalışmayı sürdürür. Şikâyet edebilir, tartışabilir, ama her zaman görevini yerine getirir. Onun sadakati duygusal değil, daha çok sorumluluk temellidir; fakat bir o kadar güçlüdür. Sonuçta, grubun bir arada kalmasını sağlayan en önemli unsurlardan biri onun bu istikrarlı varlığıdır.

Karıpcan

Karıpcan, hikâyede otoritenin karanlık yüzünü temsil eder. İnşaat ustabaşı olarak elinde güç, etki ve sorumluluk vardır. Ancak bu konumunu koşulları iyileştirmek ya da genç işçilere destek olmak için kullanmak yerine, öncelikle kendini korumaya odaklanır. Kendinden emin konuşur ve çoğu zaman önemli ve yetenekli bir lider gibi davranır. Fakat bu özgüvenli görünümün arkasında güvensizlik ve dürüstlükten uzak bir tutum vardır. Onun için önemli olan işlerin gerçekte nasıl olduğu değil, kâğıt üzerinde nasıl görüldüğüdür. Karıpcan'ın karakteri, bürokrasinin insanı nasıl bencil ve ahlaki açıdan zayıf davranışlara sürükleyebileceğini gösterir.

Manipülatif Karıpcan sistemi nasıl kullanacağını iyi bilir. Evrakların ve raporların çoğu zaman gerçek çalışmadan daha önemli olduğunu anlar. Bir şeyler ters gittiğinde çözüm aramaz; suçlayacak birini arar. Eksik malzemeleri gizlemek için Asek'i sahte belgelere imza atmaya zorlar. Bu manipülasyon yalnızca cezadan kaçmak için değildir; kendi itibarını korumak uğruna başkalarını harcamayı göze alır. Gençlerin emeğini kendi savunması için bir araca dönüştürür. Kafa karışıklığı ve korku yaratarak onları susturmaya çalışır.

Bencil Karıpcan için dünyadaki en önemli şey kendi konumudur. Kolhozun başarısı ya da genç işçilerin iyiliği onun önceliği değildir. Tüm kararlarını tek bir soru belirler: "Bu bana fayda sağlar mı?" İlçeden gelecek denetimlerden korktuğu için işler durduğu halde her şey yolundaymış gibi davranır. Çatı için gereken malzemeleri vermeyi reddeder; çünkü elinde tutmak ona daha güvenli gelir. Onun derdi adil ya da yardımsever olmak değil, otoritesini korumaktır.

Korkak Karıpcan bağırabilir, tehdit edebilir; ancak bu tavır içindeki zayıflığı gizlemek için oynadığı bir roldür. Güç elindeyken cesur görünür, fakat Asek gibi biri karşısına dikildiğinde özgüvenini kaybeder. Yolsuzluğu herkesin önünde ortaya çıktığında suçunu kabul edecek cesareti göstermez. Bunun yerine kaçmaya ya da

polisi arkasına almaya çalışır. Yaptıklarının sonuçlarıyla yüzleşemez. Onun cesareti gerçekte sahte bir görüntüdür; gerçek tehlike anında ortadan kaybolur.

TEMALAR

Yolsuzluk ve Durgunluk: Hikâye, Sovyet sisteminin durgunluk dönemindeki en temel sorunlarından birinin yolsuzluk olduğunu gösterir. O dönemde ekonomi zayıflamış, kolhozlar borç altına girmiş, üretim düşmüştü. Bu sorunları dürüstçe çözmek yerine birçok yönetici onları gizlemeyi tercih etti. Raporlar tahrif edildi, işçiler suçlandı ve yöneticiler kendi konumlarını korumaya çalıştı. Yolsuzluk gündelik hayatın sıradan bir parçası hâline geldi.

Teoride sosyalizm eşitlik, adalet ve ortak sorumluluk vaat ediyordu. Gerçekte ise birçok yönetici halktan çok kendi statüsünü önemsiyordu. Denetim ve ceza korkusu, hataları kabul etmek yerine yalan söylemeyi teşvik ediyordu. Güç sahipleri sorumluluktan kaçarken işçiler bedel ödüyordu. Bu durum özellikle Asek gibi adalete inanan gençler arasında güvensizlik ve hayal kırıklığı yarattı.

Durgunluk yalnızca ekonomik bir yavaşlama değildi; aynı zamanda ahlaki bir çöküştü. Dürüstlük yerine hile normalleştiğinde insanlar sisteme olan inançlarını kaybeder. Otoriteye saygı azalır, umutsuzluk artar. Zamanla bu durum devletin temellerini zayıflatır. Hikâye, günlük hayattaki bu tür yolsuzlukların ve hesap vermezliğin Sovyetler Birliği'nin çöküşünde önemli rol oynadığını ima eder.

Örnek Sahne: Karıpcan'ın Asek'i eksik kerestelerle ilgili sahte belgeleri imzalamaya zorlaması bu temayı açıkça ortaya koyar. Kerestelerin kaybolduğunu kabul etmek yerine sorumluluğu Asek ve genç tugaya yüklemeye çalışır. Asek'i gizlice baskı altına alarak raporu imzalamasını ve suçu üstlenmesini ister.

Bu sahne, yolsuzluğun sistem içinde nasıl işlediğini gösterir. Sorun yalnızca malzemelerin kaybolması değildir. Asıl mesele, bir yetkilinin gerçeği gizleyip kendini korumaya çalışmasıdır. Eksikliği çözmek yerine aldatmayı seçer. Onun için dürüstlük değil, konumunu korumak önemlidir.

Asek imzalamayı reddeder ve bu durum aralarında açık bir çatışmaya yol açar. Bu sahne, dürüstlük ile yolsuzluk arasındaki çatışmayı gözler önüne serer. Aynı zamanda, hayatta kalmak için yalanın teşvik edildiği bir sistemi de temsil eder. Küçük gibi görünen bu an, aslında durgunluk dönemindeki Sovyet sisteminin daha büyük bir sorununun simgesidir.

Hürriyetsizlik: Bireysel Hayatların Denetimi Sovyet sisteminde bireysel hayatların denetimi günlük yaşamın temel bir özelliğiydi. Devlet, bir insanın eğitimini, mesleğini, yaşayacağı yeri ve hatta kişisel kararlarını büyük ölçüde belirliyordu. Gençler çoğu zaman eğitimlerine devam edip etmeyeceklerine ya da nerede çalışacaklarına özgürce karar veremiyordu. Hikâyede gençlerin üniversiteye gidebilmek için önce iki yıl zorunlu beden işçiliği yapmaları gerekmektedir. Bu durum, kişisel hayallerin devlet politikaları tarafından nasıl ertelendiğini ya da sınırlandırıldığını gösterir.

Denetim yalnızca iş ve eğitimle sınırlı değildi. Özel hayat da otoritenin etkisi altındaydı. Evlilik, itibar ve aile kararları kamuoyunun tartışmasına hatta hukuki müdahaleye konu olabiliyordu. Seyit ile Bermet'in ilişkisi bir soruşturma meselesine dönüşür; bu da aşkın bile denetim altına alınabileceğini gösterir. Yetkililerden, denetçilerden ve parti temsilcilerinden duyulan korku insanların davranışlarını şekillendirirdi. Birçok kişi dikkatli konuşmayı, temkinli davranmayı ve dikkat çekmemeyi öğrenmişti.

Bu tür bir denetim özgürlüğü ve bireyselliği kısıtladı. İnsanlar geleceklerinin kendi isteklerinden çok bürokratik kurallarla belirlendiğini hissediyordu. Sürekli gözetim duygusu kaygı yarattı ve açıkça düşünce ifade etmeyi zorlaştırdı. Zamanla bu özgürlük eksikliği sisteme duyulan güveni zayıflattı ve özellikle genç kuşakta hayal kırıklığını artırdı.

Örnek Sahne: Gençlerin onuncu sınıfı bitirdikten sonra üniversiteye hemen gidemeyeceklerini öğrenmeleri bu temayı açıkça gösterir. Yükseköğrenime başvurabilmeleri için önce iki yıl zorunlu beden işçiliği yapmaları gerekmektedir. Bu bir öneri değil, devletin koyduğu zorunlu bir kuraldır.

Eğitim hayalleri ve meslek kurma umutları, kişisel tercihlerinden ya da yeteneklerinden bağımsız olarak ertelenir. Bu karar, onlardan çok uzaktaki bürokratik makamlar tarafından verilmiştir. Bu sahne, Sovyet sisteminin sıradan insanların hayatlarını nasıl yönlendirdiğini gösterir. Devlet onların yaşam yolunun zamanını ve yönünü belirlemektedir.

Gençler açıkça protesto etmez, fakat hayal kırıklıkları gözlerinden okunur. Umutlarının ağır beden işçiliği ve belirsizlikle yer değiştirdiğini hissederler. Bu deneyim, bireysel isteklerin çoğu zaman sistemin ihtiyaçları ve kuralları karşısında ikinci planda kaldığı daha geniş bir gerçeği yansıtır.

Evlilik: Kız Kaçırma Kız kaçırma teması hikâyede önemli bir yer tutar; ancak Seyit ile Bermet arasındaki durum gerçek bir zorla kaçırma değildir. İki genç birbirini sevmektedir ve okul yıllarından beri mektupla haberleşmektedir. Bermet, ailesinin baskısından ve kendisi için planlanan istenmeyen gelecekte bulunduğunda Seyit'ten onu götürmesini ister. Kendi rızalarıyla birlikte gider ve evlenirler. Onlar için bu bir aşk ve özgürlük eylemidir.

Ancak Bermet'in ailesi bu evliliği kabul etmez. Kızlarının kararını tanımak yerine hukuki şikâyetle bulunur ve Seyit'i kız kaçırmakla suçlar. Soruşturmacı meseleyi ciddiyetle ele alır; Bermet'in kendi isteğiyle gittiğini görmezden gelir. Onun duyguları ve verdiği ifade dikkate alınmaz. Yasa ile gelenek birleşerek bir aşk hikâyesini suçlamaya dönüştürür.

Bu durum, bireysel özgürlük ile aile ve toplum baskısı arasındaki çatışmayı gösterir. Kırgız toplumunda kız kaçırma, kimi zaman zorla, kimi zaman sembolik biçimde uygulanan bir gelenektir. Hikâye bu geleneği kullanarak, gençlerin seçimleri kabul edilmediğinde aşkın nasıl yanlış anlaşılabilirliğini ya da cezalandırılabilirliğini ortaya koyar.

Bu tema aracılığıyla anlatı hem eski gelenekleri hem de katı sistemi eleştirir. Kalp meselelerinde bile insanların kendi hayatları hakkında karar verebilmek için mücadele etmek zorunda kaldığını gösterir.

Günümüz Kırgızistan'ında ise kadının rızası olmadan yapılan kız kaçırma ciddi bir suç olarak kabul edilir. Yasalar bu suçu ağır biçimde cezalandırır ve toplum giderek bunu insan hakları ve kişisel özgürlük ihlali olarak görmektedir. Kadınlar bugün zorla evliliğe karşı daha güçlü yasal korumaya ve desteğe sahiptir. Daha erken bir dönemde yazılmış olan bu hikâye, modern okura toplumsal bakışın nasıl değiştiğini ve aşk ile evlilikte kişisel seçimin korunmasının neden önemli olduğunu anlamada yardımcı olur.

Örnek Sahne: Soruşturmacı Seyit'in evine gelir ve onu sarhoş halde Bermet'i kaçırmakla suçlar. Evliliği ciddi bir suç gibi ele alır; Bermet'in kendi isteğiyle gittiğini ve Seyit'i sevdiğini dikkate almaz. Suçluluğu kanıtlamak için Bermet'in özel mektuplarını görmek ister.

Bermet öne çıkar, mektupları Seyit'in elinden alır ve soruşturmacıya vermez. İfadesini zaten verdiği ve mektupların özel olduğunu kararlılıkla söyler. Soruşturmacı alaycı bir tavırla onu yalnızca kocasını savunmakla suçlar. Oda gergin ve aşağılayıcı bir atmosfere bürünür.

Bu sahne, kişisel ve sevgi dolu bir kararın nasıl hukuki bir suçlamaya dönüştürüldüğünü gösterir. Aynı zamanda bireysel özgürlük ile aile ve otorite baskısı arasındaki çatışmayı açıkça ortaya koyar.

Gençlik: Kimlik Arayışı *Hayatımıza İki Satır Daha (Eki Sap Ömür)* başlığı daha derin ve somut bir anlam taşır. "İki satır", gençlerin eğitimlerine devam edebilmeden önce kolhozda tamamlamak zorunda oldukları iki yıllık zorunlu beden işçiliğini ifade eder. Bu iki yıl, onların ortak yaşamlarında ve paylaşılan kimliklerinde önemli bir dönüm noktası hâline gelir.

Başlangıçta hayat hikâyeleri basit ve neredeyse aynıdır. Okul bilgileri, Komsomol üyelikleri ve anne-baba adları yazılır. Onları birey olarak ayıran bir özellik yoktur. Herkes aynı kurallara uyar, aynı biçimde yaşar ve benzer hayaller kurar. Ancak kolhozda birlikte çalışmaya zorlandıklarında, daha sonra sovhoza dönüşecek olan bu ortamda hayatları değişmeye başlar. Bu iki yıl sadece geçen ya da boşa harcanan bir zaman değildir. Mücadele, dostluk, hayal kırıklığı, aşk, çatışma ve birlikte yaşanan kişisel gelişimle doludur.

Bu süreçte yolsuzlukla, adaletsizlikle, sorumlulukla ve zor ahlaki tercihlerle karşılaşır. Sistem nasıl işlediğini görür ve kendi yerlerini anlamaya başlarlar. Zorlukları ve küçük başarıları yan yana yaşarlar. Bu paylaşılan gerçek deneyimler, onların ortak hikâyesine "iki satır daha" ekler; hikâyeyi daha kişisel, daha derin ve daha anlamlı kılar.

Bu tema, kimliğin yalnızca resmî eğitimle ya da belgelerle değil, yaşanmış deneyimlerle şekillendiğini gösterir. İki yıllık emek, çocukları birlikte genç adamlara dönüştürür. Hayat hikâyelerine içerik kazandırır ve yaşamlarına bireysellik katar. Artık yalnızca bir sayfadaki isimler değildirler. Birlikte yaşadıkları ve birlikte yazdıkları bir hikâyeye sahiptirler.

Örnek Sahne: Mekanize hayvan bakım istasyonunu tamamladıktan sonra sovhozdan ilk aylıklarını aldıkları an bu temayı açıkça gösterir. Kasiyer onlara yepyeni, pırıl pırıl banknotlar uzatır. Gençler büyük bir sevinç ve gurur duyar. Paraları buruşturmadan, dikkatle saklarlar; onları gerçek emeklerinin bir sembolü gibi

görürler. Anlatıcının annesi de bu paraları uzun süre düz ve tertemiz hâlde muhafaza eder; sonunda pazardan mısır almak için kullanır.

Bu an, iki yıllık emeğin hayatlarına anlamlı bir içerik kattığını gösterir. Önceden biyografilerinde sadece okul bilgileri ve Komsomol kartları vardı; bunlar sistem tarafından verilen şeylerdi. Şimdi ise kendi alın terleriyle kazandıkları bir para vardır.

Artık yalnızca eğitimine devam etmeyi bekleyen öğrenciler değildir. Üreten, mücadele eden ve kazanan işçilere dönüşmüşlerdir. Dökülen ter, yaşanan çatışmalar, karılan beton ve derinleşen dostluklar, hepsi onların hayat hikâyesine yazılan o “iki satır”dır.

Ekonomi: Kolhoz ve Sovhoz - Kırsal Yaşamın İki Sistemi

Kolhoz (kolektif çiftlik) ile sovhoz (devlet çiftliği) arasındaki fark, hikâyede önemli bir tema olarak yer alır. Kolhoz, teorik olarak üyelerine ait olan bir kolektif çiftliktir. Çiftçiler birlikte çalışır, kârı ve zararı paylaşırdı. Borçlardan da kendileri sorumluydu ve iş üzerinde belirli bir söz hakları vardı. Ancak yönetim çoğu zaman düzensizdi. İşçilere ödeme “iş günü” üzerinden yapılır, bu ödemeler sık sık gecikir ya da para yerine mal olarak verilir. Kolhoz üyeleri ayrıca küçük özel bahçeler ve birkaç hayvan besleyebilirdi.

Sovhoz ise devletin sahip olduğu ve yönettiği bir çiftliktir. Burada çalışanlar işçidir ve düzenli aylık maaş alırlar. Devlet daha iyi ekipman, kaynak ve destek sağlar. Sovhoz zarar ederse kaybı devlet karşılar. Muhasebe daha sıkı ve resmî kurallara bağlıdır; denetim düzenlidir.

Hikâyede kolhoz borçlar ve kötü yönetim altında çökmektedir. Sovhoza katılma planı hem korku hem umut yaratır. Bazıları bağımsızlıklarını ve özel hayvanlarını kaybetmekten endişe eder. Bazıları ise sürekli belirsizlik ve zorluktan kurtulma fırsatı olarak görür. Genel kurulda yapılan tartışma bu gerilimi açıkça gösterir.

Bu tema, Sovyet gerçekliğinin daha geniş bir yönünü yansıtır: kolektif ideallerden devlet denetimine geçişi. Aynı zamanda ekonomik başarısızlığın insanları zor seçimlerle karşı karşıya bıraktığını gösterir. Asek ve arkadaşları gibi genç işçiler için birleşme, daha katı kurallar getirirken aynı zamanda daha fazla düzen ve istikrar sağlar.

Örnek Sahne: Kolhoz döneminde gençler aylarca yeterli malzeme olmadan çalışır. Asek, koyun ağılının çatısını bitirebilmek için Karıpcan’dan tahtalar ve direkler ister, ama hiçbir şey gelmez. İş durur. Söğüt ağaçlarının altında kart oynayıp beklerler. Karıpcan başarısızlıktan çok denetimlerden korktuğu için hiçbir çözüm üretmez. Kolhoz borç içindedir, düzensizdir ve sorun çözmek yerine kendini koruyan yöneticilerin kontrolündedir.

Sovhoza katıldıktan sonra ise durum değişir. Mekanize hayvan bakım istasyonunu inşa ederken planlar, beton, kum ve tahtalar kamyonlarla gelir. Mühendis Bekkul her sabah motosikletiyle gelir, ölçümleri kontrol eder. İş artık sıkı kurallara ve programa bağlıdır. En önemlisi, ay sonunda ilk gerçek maaşlarını pırlıl pırlıl banknotlar hâlinde alırlar. Anlatıcının annesi bu parayı özenle saklar ve sonra pazardan mısır almak için kullanır.

Siyaset: Kırsal Kırgızistan Novelladaki sahneler, Sovyet yapıları, bürokrasi ve gayriresmî güç ağları tarafından şekillenen bir kırsal siyasi düzeni ortaya koyar. Resmî olarak kolhoz, kolektif karar alma, genel kurullar ve seçilmiş yöneticiler aracılığıyla yönetilir. Ancak gerçekte otorite eşit biçimde dağılmamıştır. Güç çoğu zaman ahlaki duruşu ya da yetkinliği olanlara değil; evrakları kontrol edenlere, kaynaklara erişimi olanlara ve üst makamlara bağlantısı bulunanlara aittir.

Genel kurul bu çelişkiyi açıkça gösterir. Toplantı demokratik bir görünüm taşır; konuşmalar yapılır, oylamalar gerçekleştirilir. Ancak sonuçları belirleyen şey çoğu zaman korku, kişisel çıkar ve yönlendirmedir. Yöneticiler üretimden ya da işçilerin refahından çok denetimlerden ve raporlardan endişe ederler. Kolhozun sovhoza katılması, sistemin zayıflığını açığa çıkarır: borçlar, tahrif edilmiş kayıtlar ve gizli yolsuzluklar.

Bu sistem içinde Asek ile Karıpcan iki farklı siyasi tip olarak karşımıza çıkar.

Asek idealist bir liderliği temsil eder. Adalet, sorumluluğa ve şeffaflığa inanır. Genel kurulda açıkça konuşur, kolhozun başarısızlığını inkâr etmez ve birleşmeyi kişisel çıkar için değil, topluluğun ayakta kalması için destekler. Otoritesi ahlaki cesareten ve arkadaşlarına olan sadakatinden gelir. Zaman zaman aceleci davranırsa da amacı her zaman adalet ve eşitliktir.

Karıpcan ise pragmatik ama hilekâr bir hayatta kalma siyasetini temsil eder. Kendi konumunu korumaya odaklanır; raporları manipüle eder, başkalarına sahte belgeler imzalatmaya çalışır ve sorumluluktan kaçmak için suçu başkalarına yükler. Onun liderliği savunmacı ve fırsatçıdır. Bu tavır, gerçeğin değil görünüşün önemli olduğu bir düzeni yansıtır.

Bu nedenle kırsal siyasi yapı, etik sorumluluk ile bürokratik kendini koruma arasında bölünmüş görünür. Asek ile Karıpcan üzerinden novella, Sovyet kırsal yaşamındaki krizin yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda ahlaki bir kriz olduğunu gösterir: katı bir idari yapı içinde dürüstlük ile yolsuzluk arasındaki mücadele.

Örnek Sahne: Genel kurul, kolektif karar almanın sembolü olması gerekirken kısa sürede gerilim, bağırışma ve karmaşaya dönüşür. Sovhoza katılma meselesi üzerine tartışmalar büyür. Kimileri bağımsızlıklarını ve özel hayvanlarını kaybetmekten korkar, kimileri ise devlet desteğiyle istikrar kazanmayı umut eder.

Toplantıdan önce Karıpcan'ın ortada görünmemesi dikkat çeker. Hakkında suçlamalar varken topluluk önüne çıkıp açıklama yapmaz. Bu suskunluk, Asek'in açık tavrıyla keskin bir karşıtlık oluşturur. Asek divana seçilir ve ekonomik krizi saklamadan konuşur. Kolhozun borç içinde olduğunu ve tek başına ayakta kalamayacağını kabul eder.

Bu sahne iki farklı siyasi davranış biçimini ortaya koyar: Karıpcan kaçınmayı, gizliliği ve kendini korumayı; Asek ise sorumluluğu, şeffaflığı ve ahlaki cesareti temsil eder. Genel kurul demokratik görünse de atmosfer, kararların en az tartışma kadar korku, itibar ve kişisel çıkarla belirlendiğini gösterir.